

Remissyttrande
Dnr KN2024/01751

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande angående ”promemorian Hållbarhetskriterier för vissa bränslen och en ny reduktionsplikt” (Dnr KN2024/01751)

Lantmännen har beretts möjlighet att yttra sig angående rubricerad remiss och har följande att anföra.

Sammanfattning

- För att säkerställa att E10 fortsätter att vara standardbensinen i Sverige bör miniminivån som skall uppnås genom inblandning av biodrivmedel i bensin helst uppgå till 7,8 %, men absolut till minst 6 %. Vidare bör fossilfri el från publika laddningsstationer inte räknas in under denna nivå, utan endast ovan miniminivån. Det finns stort konsensus för E10 och skulle reduktionsplikten vara låg och el kunna räknas in under miniminivån så finns det risk för att E10-marknaden störs och andra bensinkvaliteter börjar säljas.
- Lantmännen ställer sig tveksamt till att Sverige kommer att klara det ESR-krav som Sverige är ålagt enligt EU:s lagstiftning med en reduktionsplikt på 10 %, där även fossilfri el från publika laddningsstationer ingår. Den höga användningen av fossila drivmedel ökar utsläppen och riskerar att produktions- och konkurrenshämmande klimatåtgärder kommer att behöva införas i jord- och skogsbruket som kompensation. Jordbruket ingår i ESR och det finns en koppling mellan ESR och LULUCF, där skogen ingår, så det finns en uppenbar risk för detta. Problem med ESR kommer troligen att uppdagas först efter innevarande mandatperiod, varför sittande regerings planer och löften inte kan garanteras under den sista mandatperioden och de kritiska åren före 2030. EU:s klimatmål kommer därtill att skärpas efter 2040, så målen för 2030 bör ses som ett (lägre) etappmål.
- Huvudinriktningen bör vara att med god marginal säkerställa att inga klimatåtgärder behöver vidtas i jord- eller skogsbruket för att vara säkra på att Sverige klarar det man är ålagt enligt ESR-lagstiftningen. Sannolikt kräver detta en högre reduktionsplikt under perioden fram till 2030, inte minst pga. att den el som räknas in i reduktionsplikten minskar användningen av biodrivmedel och därmed inte minskar utsläppen. Den tidigare principen om att begränsa användningen av importerade fossila drivmedel med en ambitiös reduktionsplikt för att säkerställa att den viktiga produktionen av livsmedel och skogsprodukter inte hämmas av EU:s klimatpolitik bör återinföras och gälla som grundprincip. Framtiden för det svenska näringslivet, välfärden och klimatpolitiken kan knappast vara att öka beroendet av importerade fossila energibärare och samtidigt minska den inhemska naturliga produktionen i jord- och skogsbruket.

- Frågan om hur el skall räknas in i reduktionsplikten är inte klargjord. Om elkrediterna ges ett stort värde i beräkningarna leder det till ökade utsläpp, eftersom användningen av biodrivmedel minskar. Det vill säga att det endast skenbart bidrar till att reduktionsplikten nås. Det skulle alltså inte bidra till att Sverige lättare når sitt ESR-beting, utan tvärtom göra det svårare att nå betinget, eftersom det kräver reell minskning av fossila utsläpp. Ges elkrediterna ett högt värde så måste följaktligen reduktionsplikten höjas för att nå ESR-målen.
- Inhemsk produktion av biodrivmedel bidrar till en trygg energiförsörjning, minskade utsläpp, bättre handelsbalans, fler arbetstillfällen med mera och borde därför gynnas med incitament riktade mot produktionsledet, vid sidan av reduktionsplikten på efterfrågesidan. Det finns flera förslag på hur detta kan genomföras och frågan är väl utredd. Den typ av åtgärder, finansiering och engagemang som föreslås för att bygga ut kärnkraften skulle kunna inspirera för att på kort tid kraftfullt öka den inhemska produktionen av biodrivmedel.

Säkerställ E10 som standardbensin

När E10 infördes 2021 genomfördes en omfattande informationskampanj riktad mot bilägarna i Sverige. Resultatet var lyckat och det kaos som uppstod vid införandet av E10 i andra länder kunde helt undvikas. Att riskera att E10-marknaden störs pga. ett lågt inblandningskrav för bensin vore ytterst olyckligt. Det enda sättet att säkerställa en stabil situation för E10 är att reduktionskravet genom inblandning för bensin sätts på en tillräckligt hög nivå samt att fossilfri el från publika laddningsstationer inte räknas in för att nå denna miniminivå. Lantmännen föreslår därför att miniminivån för reduktion genom inblandning i bensin helst sätts till 7,8 %, men allra minst till 6 %, samt att fossilfri el från publika laddningsstationer endast räknas in ovan miniminivån.

Även om detta avviker från principen om teknikneutralitet, motiverar behovet att inte skapa oreda på den viktiga bensinmarknaden och säkerställa E10 detta krav. E10 är över tid ett kostnadseffektivt sätt att minska transporterens klimatpåverkan, men ändrade prisbilder på biodrivmedel och fossila drivmedel kan under perioder medföra att det finns risk för att E10 inte är garanterat. Bilägare, drivmedelsaktörer och biodrivmedelsaktörer gynnas av långsiktiga och stabila villkor för E10. Stabila villkor är något som ständigt efterfrågas och med tanke på de senaste årens stora osäkerhet vad gäller styrmedel för drivmedel så är det rimligt att stabilitet för E10 kan säkerställas genom denna åtgärd.

Svårigheter att klara ESR-kraven för Sverige innebär risk för jordbruket

Det befintliga nationella kravet att minska transporterens klimatpåverkan med 70 % till år 2030 kommer att vara omöjligt att nå med den reduktionsplikt som föreslås (10 %), men vad Lantmännen förstått så skall detta nationella mål utredas, sannolikt med syftet att sänka eller avskaffa målet. Den nyligen tillsatta "styrmedelsutredningen" skall bland annat utreda 70 %-målet, men eftersom utredningen avslutas ganska kort innan nästa riksdagsval bedöms inte detta mål kunna revideras före valet 2026. Med tanke på att ett regeringsskifte kan ske, så skapar detta ytterligare osäkerhet. Det bör noteras att 70 %-målet fortfarande gäller och att det inte är säkert att det kommer att ändras, vilket man bör ta med i utformandet av styrmedel hela perioden fram till 2030.

Det obligatoriska målet som finns i EU:s ESR-lagstiftning kan, till skillnad från nationella mål som kan ändras genom riksdagsbeslut, inte åsidosättas och sittande regering har vid ett flertal tillfällen förbundit sig att nå ESR-målet, så även i den nu remitterade promemorian. ESR-målet för Sverige skärptes därtill nyligen och det bedöms som mycket ambitiöst. De sektorer som är avgörande i ESR är de som använder drivmedel (transporter och arbetsmaskiner) samt jordbrukets biogena utsläpp. Eftersom taket för ESR är lågt och det är de ackumulerade utsläppen fram till 2030 som räknas, så är det en enkel matematik att om en sektor i ESR ökar sina utsläpp så måste andra ESR-sektorer minska sina utsläpp ännu mer fram till 2030 än vad som eljest hade varit fallet.

Sänkningen av reduktionsplikten 2024 beräknades av regeringen öka utsläppen från transporter och arbetsmaskiner med ca 4 miljoner ton CO₂ jämfört med 2023. Utsläppen från transporter och arbetsmaskiner var 2023 ca 16,5 miljoner, så ökningen med 4 miljoner ton CO₂ 2024 är av stor betydelse (+25 %) och ännu större jämfört med den tidigare planen för reduktionsplikten. Utsläppsökningen på 4 miljoner ton CO₂ kan också sättas i relation till jordbrukets årliga utsläpp på ca 6,4 miljoner ton CO_{2e}. Det är dessa storheter man skall ha med sig när man beaktar att ESR-kravet för de ackumulerade utsläppen fram till 2030 skärpts kraftigt, att utsläppen ökar efter att reduktionsplikten sänkts samt att jordbrukets biogena utsläpp också ingår i ESR. I ESR finns endast två utsläpp att reglera för att klara ESR-kravet och det är a) CO₂ -utsläppen från transporter och arbetsmaskiner samt b) jordbrukets biogena utsläpp. När drivmedelsutsläppen ökat kraftigt, finns det givetvis risk att man, med löftet att reduktionsplikten skall vara 10 %, tvingas vidta klimatåtgärder i jordbruket för att klara EU:s tvingande ESR-lagstiftning.

I dagsläget finns få eller inga kostnadseffektiva åtgärder för att minska jordbrukets biogena utsläpp, utan de åtgärder som finns skulle definitivt leda till minskad lönsamhet och produktion. Med tanke på de problem som finns i jordbruket med svag lönsamhet och konkurrenskraft vore dessa åtgärder närmast katastrofala. Dessutom finns av beredskapsskäl ett stort behov av att öka den svenska jordbruks- och livsmedelsproduktionen.

Handelsunderskottet för jordbruksprodukter och livsmedel uppgick 2023 till hela 77 miljarder kr och beräknas att under 2024 överstiga 80 miljarder kr. Med denna utveckling och det stora behovet av att öka livsmedelsberedskapen, så vore kostnadsdrivande klimatåtgärder riktade mot jordbruket synnerligen allvarligt. För att säkerställa att så ej skall ske åren före 2030 och perioden efter det, då EU:s klimatmål höjs ytterligare, är det av stor betydelse att reduktionsplikten läggs på en så pass hög nivå att man kan säkerställa att jordbruket inte påtvingas klimatåtgärder till följd av att utsläppen från transporterna ökar. Lantmännen och en hel rad andra experter betvivlar att den föreslagna reduktionsplikten på 10 %, där dessutom fossilfri el från publika laddningsstationer bidrar till att minska biodrivmedelsanvändningen, säkerställer att man når ESR-målen.

Situationen ovan kompliceras ytterligare och är än mer osäker med tanke på att det sker ett riksdagsval 2026, varför sittande regerings planer och löften ej säkert kommer att gälla under hela den kritiska perioden fram till 2030. Att i dagsläget ta beslut, vars konsekvenser blir tydliga först åren före 2030, då det kan visa sig att drastiska åtgärder behöver vidtas, är en riskabel strategi. Det vore bättre att höja reduktionsplikten mer än vad som föreslås (10 %), för att på så sätt skapa marginaler och snarare ha en möjlighet att sänka

reduktionsplikten åren innan 2030 om det visar sig att man klarar ESR-målen utan att införa åtgärder för jordbruket och har marginal vad gäller utsläppen från transporter och arbetsmaskiner.

Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 18 000 svenska lantbrukare, har 12 000 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter cirka 70 miljarder kr på årsbasis.

Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Kungsörnen, Korvbrödsbagarn, GoGreen, FINN CRISP och Bonjour.

Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan tar vi tillsammans ansvar från jord till bord.

Läs gärna mer på www.lantmannen.se

Med vänlig hälsning
Lantmännen

Alarik Sandrup
Näringspolitisk chef

Mobiltelefon: 070 602 87 80
E-post: alarik.sandrup@lantmannen.com